

Πραξικόπημα στην Αρχαία Αθήνα

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα / Σαν σήμερα για να μην ξεχνιόμαστε... (ιστορικά γεγονότα & Παγκόσμιες ημέρες)

Ολιγαρχικό κίνημα κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, που ανέτρεψε το δημοκρατικό πολίτευμα και εγκαθίδρυσε τη λεγόμενη «Αρχή των 400».

Ολιγαρχικό κίνημα κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου (431-404 π.Χ.), που ανέτρεψε το δημοκρατικό πολίτευμα στην αρχαία Αθήνα και εγκαθίδρυσε τη λεγόμενη «Αρχή των 400». Εκδηλώθηκε την 14η του μηνός Θαργηλιώνος (9 Ιουνίου) του 411 π.Χ.

Μετά την καταστροφική εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία (415-413πΧ), το δημοκρατικό πολίτευμα στην Αθήνα άρχισε να κλονίζεται. Οι πλούσιοι κάτοικοί της, που επωμίζονταν τις δαπάνες του πολέμου, αντιμετώπιζαν οικονομικές δυσχέρειες και σχεδίαζαν την ανατροπή του και την εγκαθίδρυση ολιγαρχικού πολιτεύματος. Δεν δίσταζαν, μάλιστα, να καταφύγουν στην τρομοκρατία, για να πετύχουν τον σκοπό τους. Επιφανείς ηγέτες των δημοκρατικών, όπως ο Ανδροκλής, δολοφονήθηκαν από ομάδες νεαρών αριστοκρατών.

Το ολιγαρχικό κίνημα είχε ως ιθύνοντα νου τον δεινό ρήτορα Αντιφώντα, που δρούσε κυρίως από το παρασκήνιο. Άλλες σημαντικές προσωπικότητες των ολιγαρχικών ήταν οι δημαγωγοί Φρύνιχος και Πείσανδρος, άλλοτε θανάσιμοι αντίπαλοι και τώρα σύμμαχοι προ του κοινού σκοπού, και ο μετριοπαθής Θηραμένης. Οι ολιγαρχικοί ζητούσαν περικοπή δαπανών και περιορισμό των ενεργών πολιτών σε αυτούς μόνο που «χρήμασι και σώμασι» ήταν σε θέση να ωφελούν την πόλη. Γι' αυτούς ήταν ο μόνος τρόπος να σωθεί η Αθήνα, που είχε

απολέσει το στρατιωτικό πλεονέκτημα στην αναμέτρησή της με τη Σπάρτη.

Οι συνωμότες κέρδισαν αρχικά την Εκκλησία του Δήμου, όταν ανακοίνωσαν ότι η Περσία ήταν διατεθειμένη να βοηθήσει οικονομικά την Αθήνα με την μεσολάβηση του Αλκιβιάδη. Όταν, όμως, αυτός δεν τήρησε τις υποσχέσεις του, οι ολιγαρχικοί δεν μπορούσαν να κάνουν πίσω, σε μια Αθήνα που βρισκόταν σε έκρυθμη κατάσταση. Συγκάλεσαν την Εκκλησία του Δήμου και πρότειναν να δημιουργηθεί με μικτό σύστημα διορισμού και εκλογής η Βουλή των 400, που θα είχε απόλυτες εξουσίες, ενόσω διαρκούσε ο πόλεμος. Η Βουλή αυτή θα μπορούσε να συμβουλευέται ένα σώμα 5.000 πολιτών, όποτε το θεωρούσε αναγκαίο.

Οι 400, που αποτελούνταν κυρίως από ακραίους ολιγαρχικούς, δεν ήταν διατεθειμένοι να μοιραστούν την εξουσία με τους πεντακισχιλίους. Επέβαλαν τη θέλησή τους και διέλυσαν τη δημοκρατικά εκλεγμένη Βουλή των 500. Η κατάλυση της Δημοκρατίας είχε επιτελεσθεί.

Οι πραξικοπηματίες δεν θα μπορούσαν να διατηρήσουν τη δύναμή τους, αν δεν είχαν τη συγκατάθεση του πανίσχυρου αθηναϊκού στόλου, που εκείνη την περίοδο ναυλοχούσε στη Σάμο. Δεν το πέτυχαν, γεγονός που συνετέλεσε στο θνησιγενές του εγχειρήματός τους. Τα πληρώματα μόλις έμαθαν για το κίνημα στην Αθήνα, ορκίστηκαν πίστη στη δημοκρατία, καθαίρεσαν τους αρχηγούς τους και εξέλεξαν νέους. Ο Θρασύβουλος και ο Θράσυλος ήταν δύο από αυτούς. Οι νέοι ηγέτες του στόλου ανακάλεσαν τον Αλκιβιάδη και διακήρυξαν την πρόθεσή τους να συνεχίσουν τον πόλεμο κατά της Σπάρτης.

Στην Αθήνα, η νέα ολιγαρχική διακυβέρνηση υπέφερε εξ αρχής από εσωτερικά προβλήματα, καθώς στους κόλπους της ξέσπασε διαμάχη μεταξύ μετριοπαθών και ακραίων στοιχείων. Οι μετριοπαθείς, με αρχηγό τον Θηραμένη, ζητούσαν την αντικατάσταση των 400 με ένα διευρυμένο ολιγαρχικό σώμα των 5.000, στο οποίο θα συμμετείχαν και εκπρόσωποι από τις κατώτερες τάξεις (ζευγίτες και άνω). Ευρισκόμενοι υπό πίεση, οι ακραίοι ολιγαρχικοί υπό τον Φρόνιχο ήταν έτοιμοι να συνάψουν ειρήνη με τους Σπαρτιάτες, θυσιάζοντας την ηγεμονία, ακόμη και την ανεξαρτησία της πόλης. Παράλληλα, άρχισαν να τειχίζουν την Ηιετιώνεια χερσόνησο (σημερινή Δραπετσώνα), στην είσοδο του Πειραιά. Οι διαδόσεις του Θηραμένη, ότι το οχυρό προοριζόταν να διευκολύνει την απόβαση των Σπαρτιατών, προκάλεσε την αντίδραση των οπλιτών, οι οποίοι το κατεδάφισαν. Θύμα των διαδόσεων αυτών έπεσε και ο Φρόνιχος, ο οποίος δολοφονήθηκε.

Μετά την εξέλιξη αυτή, οι μετριοπαθείς ολιγαρχικοί πήραν το πάνω χέρι και εγκατέστησαν την «αρχή των 5.000» τον Σεπτέμβριο του 411 π.Χ. Ο Θουκυδίδης εγκωμιάζει το νέο πολίτευμα, που αποτελούσε συνδυασμό ολιγαρχικών και

δημοκρατικών στοιχείων. Από τους ηγέτες των ακραίων ολιγαρχικών, ο Αντιφών καταδικάσθηκε σε θάνατο και ήπια το κώνειο, ενώ ο Πείσανδρος κατέφυγε στους Σπαρτιάτες. Η δημοκρατία στην Αθήνα αποκαταστάθηκε τον Ιούνιο του 410 π.Χ, μετά τη διπλή νίκη του αθηναϊκού στόλου στην Κύζικο.

Πηγή: sansimera.gr